

УДК: 336.1; DOI: 10.31388/2519-884X-2021-44-193-201

Трусова Н.В., д.е.н., професор

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

natalia.trusova@tsatu.edu.ua

Радченко Н.Г., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

nataliia.radchenko@tsatu.edu.ua

Піхняк Т.А., к.е.н., доцент

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

t.pihnyak@gmail.com

ПОДАТКИ В СИСТЕМІ МОБІЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ДОХОДІВ

Анотація. За результатами проведеного дослідження визначено роль податків у системі публічних фінансів та проведено оцінку сучасного стану формування та використання публічних доходів. Встановлено, що під час реформування системи оподаткування варто звернути увагу на спрощення процесу адміністрування податків, враховуючи досвід іноземних країн та сучасні вимоги до цифровізації процесів, що відбуваються у фінансовій системі. Другим, не менш важливим фактором, залишається подальший розвиток процесів забезпечення прозорості державних фінансів та підвищення доступу громадськості до даної інформації.

Ключові слова: забезпечення добробуту, функції держави, публічні фінанси, публічні доходи, публічні видатки, податкові платежі, прозорість бюджету.

JEL code classification: H20, H50, H60

Trusova N., Doctor of Economic Sciences, Professor

Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

natalia.trusova@tsatu.edu.ua

Radchenko N., PhD in Economics, Ass. Prof.

Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

nataliia.radchenko@tsatu.edu.ua

Pikhniak T.A., PhD in Economics, Ass. Prof.

Khmelnytskyi University of Management and Law named after Leonid Yuzkov

t.pihnyak@gmail.com

TAXES IN THE SYSTEM OF MOBILIZATION OF PUBLIC REVENUES

Abstract. Public finance occupies an important place in the financial system of the world. The main purpose of public finances is to ensure the common good. The ability of the state to perform its functions, promote socio-economic growth and achieve social consensus in society depends on the effective functioning of public finances.

A significant role in the functioning of public finances belongs to the state. At the present stage, the list of functions and powers of the state is still quite wide. With the development of the financial system, approaches to public financial management have gradually changed and improved.

As part of the implementation of this strategy, medium-term budget planning has been introduced in Ukraine. In order to increase the efficiency of the distribution of financial resources, the practice of conducting reviews of expenditures of the state budget of Ukraine was introduced. To increase transparency in public finance management, open modules of the "Transparent Budget" system have been implemented. The introduction of web portals has significantly increased public access to budget information, which in turn has strengthened Ukraine's position in the Open Budget Index.

It should be noted that in recent years there have been no significant fluctuations in the structure of public revenues in Ukraine. At both the state and local levels, public revenues are mainly generated by tax revenues. In the structure of tax revenues, domestic taxes on goods and services and income tax and personal income tax and tax have the largest share.

Carrying out a comparative analysis of the structure of public expenditures in terms of public and local finances made it possible to determine the main areas of spending financial resources in the field of public finance.

The Sustainable Development Strategy of Ukraine until 2030 envisages increasing the efficiency of the tax system in Ukraine by improving the taxation system and implementing European principles of good governance in the field of taxation. Among the tasks facing the government should be noted: the spread of electronic document management; simplification of tax reporting forms; automation of pre-filling of declarations; real-time transaction reporting.

Key words: *welfare, state functions, public finances, public revenues, public expenditures, tax payments, budget transparency.*

Постановка проблеми. Публічні фінанси займають важливе місце у фінансовій системі країн світу. Основним призначенням публічних фінансів є забезпечення цілей загального добробуту. Саме від ефективного функціонування публічних фінансів залежить можливість держави виконувати свої функції, сприяти соціально-економічному зростанню та досягненню соціального консенсусу в суспільстві. Процес оптимізації функціонування публічних фінансів завжди був і залишається актуальним та першочерговим завданням для уряду. Фінансових ресурсів у сфері публічних фінансів повинно бути достатньо для ефективного виконання функцій держави, розвитку підприємницької діяльності, забезпечення підвищення якості, рівня життя населення та соціальних стандартів у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом проблема формування та функціонування публічних фінансів виступає об'єктом досліджень вітчизняних науковців та фахівців сфери публічного управління. Значну увагу приділяють визначенню ролі публічних фінансів у забезпеченні суспільного добробуту. Зокрема, Швайко М. та Ворошилова А. досліджували складові категорії «добробут», систему рухів фінансових потоків, визначали динаміку видатків з державного та місцевих бюджетів [1]. Група авторів Фролов С., Григораш О., Орлов В. та Фатхі Ш. провели аналіз функціонування публічних фінансів як головної ланки фінансової системи країни [2]. Прожкова Ю. досліджувала публічні фінанси з позиції пошуку оптимальної моделі правового регулювання в умовах подолання пандемії COVID-19 [3]. Нечипоренко А. у своїх дослідженнях обґрунтовувала напрями оптимізації та розвитку публічних фінансів у сучасних умовах [4]. Незважаючи на наявність значного обсягу

досліджень з даної тематики, проблема функціонування публічних фінансів залишається актуальною, особливо в умовах реалізації Стратегії сталого розвитку України до 2030 року.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є визначення ролі податків у системі публічних фінансів; оцінка сучасного стану формування та використання публічних доходів; обґрунтування заходів поліпшення податкового адміністрування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Під публічними фінансами слід розуміти суспільні правовідносини, які пов'язані із задоволенням усіх видів публічного інтересу і виникають у процесі утворення, управління, розподілу (перерозподілу) та використання публічних фондів коштів, виокремлюючи у цих процесах такі ланки:

- 1) публічні фінанси держави;
- 2) публічні фінанси місцевого самоврядування;
- 3) публічні фінанси соціальної сфери, за рахунок яких задовольняються суспільні (соціальні) інтереси, визнані державою або органами місцевого самоврядування, тобто публічні інтереси в соціальній сфері [5].

Значна роль у функціонуванні публічних фінансів належить державі. В. Габер, вважав, що держава – це динамічна система, яка здійснює управління суспільством і змінюється під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів – явищ, подій та процесів. Вплив цих чинників може бути як позитивним, що сприяє прогресивним перетворенням у суспільстві, так і негативним, стримуючи ці перетворення [6, с. 18]. С. Оріховський вважав, що саме держава є гарантом забезпечення добробуту народу, запорукою його вільного розвитку [6, с. 10]. Заслужують на увагу дослідження Томаса Гоббса присвячені визначенню ролі та функцій держави у форму-

ванні суспільного добробуту. У своїй праці «Левіафан, або Матерія, форма і влада держави церковної та публічної» науковець сформував основні постулати теорії суспільного договору, обґрунтував властиві державі напрями діяльності серед яких забезпечення: безпеки народу; рівномірного оподаткування; державної благодійності; сприяння розвитку зайнятості населення; «доброго» законодавства; покарань, які є адекватними провинам та злочинам; нагородження та заохочень (функція мотивації) [7].

На сучасному етапі перелік функцій та повноважень держави, як і раніше, залишається достатньо широким. З розвитком фінансової системи, поступово змінювались та удосконалювались підходи до управління державними фінансами. Так, значним кроком в Україні стало прийняття Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки, яка передбачала побудову сучасної та ефективної системи управління державними фінансами, яка здатна надавати якісні державні послуги, ефективно акумулюючи ресурси та розподіляючи їх відповідно до пріоритетів розвитку держави у середньо- та довгостроковій перспективі. Для досягнення цієї мети були передбачені завдання за такими напрямками: дотримання загальної бюджетно-податкової дисципліни у середньостроковій перспективі; підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики; забезпечення ефективного виконання державного бюджету; підвищення рівня прозорості та підзвітності в управлінні державними фінансами [8].

У рамках реалізації зазначеної стратегії, в Україні запроваджено середньострокове бюджетне планування на три роки з прогнозом

на поступове зростання і відновлення економіки; визначено конкретні сфери, які отримують пріоритетну увагу та фінансування - обороноздатність, соціальні стандарти, освіта, охорона здоров'я, дипломатія, АПК, створення Дорожнього фонду, енергоефективність, культура і децентралізація. З метою підвищення ефективності розподілу фінансових ресурсів було запроваджено практику проведення оглядів витрат державного бюджету України. З 2019 року огляди витрат проводяться відповідно до норм Бюджетного кодексу України. Частка видатків та надання кредитів державного бюджету, охоплених оглядами витрат, у 2018 році становила 1,3%, у 2019 році - 16,4 %, у 2020 році - 11,93% [9]. Для підвищення прозорості в управлінні державними фінансами, протягом 2016-2019 років реалізовані такі відкриті модулі системи «Прозорий бюджет» (табл.1).

Запровадження веб-порталів значно збільшило доступ громадськості до інформації про бюджет, що в свою чергу, посилило позицію України в рейтингу Індекс відкритості бюджету (Open Budget Index). У 2019 році Україна посіла 26 місце серед 117 країн, що відповідає у рейтингу групі країн з істотним доступом до інформації [11]. Підвищення прозорості та відкритості бюджету дає можливість кожному члену суспільства проаналізувати процес формування публічних доходів, оцінити структуру та динаміку основних груп доходів; обґрунтувати основні напрями витрачання коштів платників податків. Разом з цим, підвищуватиметься й рівень довіри громадян та суб'єктів господарювання до фінансової системи, органів управління на державному та місцевому рівнях.

Таблиця 1

Характеристика модулів системи «Прозорий бюджет»

Єдиний веб-портал використання публічних коштів (https://spending.gov.ua)	- найбільша відкрита база даних про використання публічних коштів розпорядниками та одержувачами коштів державного і місцевих бюджетів, суб'єктами господарювання державної і комунальної власності, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування
Державний веб-портал бюджету для громадян України (https://openbudget.gov.ua)	- форма презентації основних бюджетних показників, спрямована на інформування громадськості в доступній формі про основні цілі, завдання та пріоритети бюджетної політики, джерела наповнення бюджету, обґрунтування бюджетних витрат, планові і досягнуті результати використання бюджетних коштів
Державний веб-портал реєстру проектів соціального і економічного розвитку України (https://proifi.gov.ua)	- офіційний державний портал з реєстром проектів соціального і економічного розвитку України, які реалізуються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій. На порталі у доступній формі оприлюднена інформація про проекти, а також статистика щодо динаміки використання коштів за роками та структури фінансування проектів галузевих програм, за кредитами та відповідальними виконавцями

Джерело: [10]

Функціонування публічних фінансів передбачає два тісно пов'язаних процеси: з одного боку, мобілізація фінансових ресурсів у розпорядження держави та місцевого самоврядування (публічні доходи), а з іншого – використання акумульованих коштів на різноманітні публічні потреби (публічні видатки). Серед способів мобілізації публічних доходів виділяють:

- оподаткування;
- позики;
- упровадження додаткових грошей (емісія).

Основним джерелом публічних доходів в Україні є податкові надходження. Слід зазначити, що цей спосіб мобілізації доходів держави існує вже багато століть. Якщо у давні часи податки найчастіше витрачалися на ведення воєн, то зараз держава збирає податки не лише для виконання безпекової функції, але й на надання широкого переліку суспільних благ та послуг (включно з правоохоронними органами, громадською інфраструктурою, освітою та охороною здоров'я).

За результатами наукових досліджень встановлено, що на початку XX століття у найбільших промислових економіках світу податкові надходження становили менше 10 % ВВП, сьогодні цей показник у деяких розвинених країнах сягає понад 40 % ВВП [12]. У таблиці 2 представлено результати структурного аналізу публічних доходів в Україні у 2020 році.

Слід відмітити, що за останні роки не відбулося значних коливань у структурі публічних доходів в Україні. Як на державному, так і на місцевому рівні публічні доходи переважно формуються за рахунок податкових надходжень. Їх питома вага становить 79,1% у структурі доходів державного бюджету та 60,6% - у структурі доходів місцевих органів управління.

Другим важливим джерелом формування доходів на рівні державних фінансів є неподаткові надходження – 19,8%, а на рівні фінансів органів місцевого самоврядування – доходи від органів державного управління, що склали 34,0% загального обсягу фінансових ресурсів.

Таблиця 2

Стан та структура публічних доходів у 2020 році

Групи доходів	Державний бюджет		Місцеві бюджети	
	млн грн	%	млн грн	%
Податкові надходження	851115,6	79,1	285571,5	60,6
Неподаткові надходження	212946,9	19,8	21462,5	4,6
Доходи від операцій з капіталом	79,4	0,0	3473,1	0,7
Від органів державного управління	10658,0	1,0	160177,1	34,0
Від Європейського союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ	1029,6	0,1	146,4	0,0
Цільові фонди	187,1	0,0	649,4	0,1
Разом	1076016,6	100,0	471480,0	100,0

Джерело: [10]

Розглянемо структуру податкових надходжень за даними таблиці 3. Так, у структурі податкових надходжень, що були мобілізовані на рівні державних фінансів, найбільшу питому вагу мають внутрішні податки на товари та послуги. Це, переважно, податок на додану вартість з ввезених на митну територію України товарів. Його питома вага складає 50,87% загального обсягу внутрішніх податків на товари та послуги. Податки на доходи, прибуток та на збільшення вартості займають другу позицію – 26,6% у загальній структурі надходжень.

У структурі податкових надходжень місцевих бюджетів найбільшу питому вагу – 65,7% складають податки на доходи, податки на прибуток та збільшення вартості. У складі цієї групи податкових платежів 94,8% припадає на податок та збір на доходи фізичних осіб. Податок на прибуток підприємств перераховується до державного бюджету, тому у структурі місцевих фінансових ресурсів має незначну питому вагу, що становить 5,2%.

За рахунок місцевих податків сформовано 26,5% фінансових ресурсів. Це, переважно, єдиний податок та податок на майно, які

складають, відповідно, 50,25 та 49,46 відсотків загального обсягу місцевих податків. Туристичний збір, збір за місця для паркування транспортних засобів у складі місцевих податків мають незначну питому вагу – 0,17 та 0,12 відсотків, відповідно.

Світовим банком та PwC (Міжнародна мережа компаній, що пропонує професійні послуги у сфері консалтингу та аудиту) було проведено дослідження Paying Taxes 2020, за результатами якого, Україна посіла 65 місце серед 190 країн та у порівнянні з 2019 роком втратила 11 пунктів. Для порівняння, Молдова зайняла 33 місце, Польща - 77 місце, Білорусь - 99 місце, а Росія - 58-е. На першому місці Бахрейн, Гонконг і Катар [13]. Основною проблемою оподаткування в Україні, на думку фахівців PricewaterhouseCoopers, є велика кількість часу на податковий облік. У середньому вітчизняний бізнес витрачає на облік 328 годин на рік, що вдвічі більше, ніж у розвинених країнах. Таким чином, скорочення часу, який витрачає бізнес на облік та платежі до бюджету має стати основним завданням податкової реформи [14].

Таблиця 3

Структура податкових надходжень у 2020 році

Податкові надходження	Державний бюджет		Місцеві бюджети	
	млн грн	%	млн грн	%
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення вартості	225976,3	26,6	187602,7	65,7
у тому числі:				
Податок та збір на доходи фізичних осіб	117281,3	51,9	177826,0	94,8
Податок на прибуток підприємств	108695,0	48,1	9776,7	5,2
Податки на власність			0,5	0,0
Рентна плата та плата за використання інших ресурсів	52475,7	6,2	4636,9	1,6
Внутрішні податки на товари та послуги	538896,2	63,3	15554,2	5,4
Окремі податки і збори			0,1	0,0
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	30460,5	3,6	0,0	0,0
Місцеві податки			75686,2	26,5
Збори на паливно-енергетичні ресурси	0,7	0,0	0,0	0,0
Інші податки та збори	3306,2	0,4	2090,9	0,7
Разом	851115,6	100,0	285571,5	100,0

Джерело: [10]

Стратегією сталого розвитку України до 2030 року передбачено підвищення ефективності податкової системи в Україні шляхом удосконалення системи оподаткування та впровадження європейських принципів належного управління у сфері оподаткування. Серед завдань, які стоять перед урядом слід відзначити: поширення електронного документообігу; спрощення форм податкової звітності; автоматизація попереднього заповнення декларацій; звітування за операціями у режимі реального часу.

Удосконалюючи процес податкового адміністрування, на наш погляд, варто враховувати заходи, що були використані країнами світу [13]. Так, наприклад, Туреччина скасувала ПДВ на капітальні інвестиції й таким чином позбавила бізнес необхідності витратити час на його відшкодування; Угорщина істотно скоротила тривалість перевірки коригувань звітності з податку на прибуток; Португалія, Франція, Польща, Литва запровадили звітування перед податковими

органами в режимі реального часу, завдяки чому державні контролери отримали можливість оперативно отримувати дані про ту чи іншу операцію; Казахстан запустив пілотний проект із використання блокчейн-технологій для адміністрування ПДВ; Бразилія та В'єтнам досягли рекордного скорочення часу на облік ПДВ завдяки оптимізації роботи наявних ІТ-систем.

Модель економіки добробуту передбачає, що платежам у бюджет завжди протистоять послуги у відповідь з боку держави, тобто самі по собі суми податкових платежів не є для платників податків втратами. Інакше кажучи, зниження споживання індивідуальних (ринкових) благ компенсується наданням суспільних благ.

У таблиці 4 представлено результати порівняльного аналізу структури публічних видатків у розрізі державних та місцевих фінансів. Дані відображають основні напрями витрачання фінансових ресурсів у сфері публічних фінансів.

Таблиця 4

Стан та структура публічних видатків у 2020 році

Публічні видатки	Державний бюджет		Місцеві бюджети	
	млн грн	%	млн грн	%
Загальнодержавні функції	163849,40	12,7	40969,4	8,6
Оборона	120374,10	9,3		
Громадський порядок, безпека та судова влада	157672,50	12,2	1833,8	0,4
Економічна діяльність	168889,00	13,1	93925,6	19,6
Охорона навколишнього природного середовища	6636,80	0,5	2419,8	0,5
Житлово-комунальне господарство	88,50	0,0	32125,9	6,7
Охорона здоров'я	124925,30	9,7	50866,0	10,6
Духовний та фізичний розвиток	9826,40	0,8	21884,5	4,6
Освіта	52857,30	4,1	199425,8	41,7
Соціальний захист та соціальне страхування	322720,00	25,1	23999,2	5,0
Міжбюджетні трансферти	160177,10	12,4	10658,0	2,2
Разом	1288016,40	100,0	478108,0	100,0

Джерело: [10]

Виходячи з даних таблиці 4, можна зробити висновок, що найбільший відсоток – 25,1% у структурі видатків державного бюджету складають видатки на соціальний захист та соціальне страхування, серед яких 62,68% коштів направлено на фінансування соціального захисту пенсіонерів. Пріоритетними також є такі напрямки як: економічна діяльність, міжбюджетні трансферти та загальнодержавні функції. За напрямком економічна діяльність у 2020 році 55,93% коштів направлено на фінансування транспорту, у тому числі 99,39% склали видатки на дорожнє господарство. Серед видатків на загальнодержавні функції 73,07% коштів витрачено на обслуговування боргу та виплати за державними деривативами.

У структурі видатків місцевих органів самоврядування найбільшу питому вагу мають видатки на освіту – 41,7%, економічну діяльність – 19,6% та охорону здоров'я – 10,6%. У структурі видатків на освіту 92,7% направлено на фінансування закладів загальної середньої освіти; 79,82% видатків на економічну діяльність припадає на дорожнє господарство; 70,97% видатків на охорону здо-

ров'я направлені на фінансування лікарень загального профілю.

За результатами проведеного дослідження, можна стверджувати, що видатки на оборону країни фінансуються виключно за рахунок фінансових ресурсів державного бюджету. Видатки на такі напрямки як житлово-комунальне господарство, духовний та фізичний розвиток та освіту належать, переважно, до компетенції місцевих органів влади.

Згідно з основними положеннями Бюджетної декларації на період 2022-2024 років [15] за напрямом соціальний захист та соціальне страхування урядом заплановано підвищення прожиткового мінімуму для основних соціальних та демографічних груп населення, розміру мінімальної заробітної плати; забезпечення максимальної адресності та наближеності надання відповідної соціальної підтримки тим, хто її потребує; посилення мотивації отримувачів пільг та житлових субсидій населення до економного споживання житлово-комунальних послуг та впровадження заходів енергоефективності; надання соціальної підтримки з урахуванням уніфікованих критеріїв обрахунку сукупного

доходу сім'ї та її фінансово-майнового стану; забезпечення захисту прав дитини, у тому числі шляхом розвитку сімейних та інших форм виховання дітей, наближених до сімейних, забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа. У сфері освіти заплановано продовження реформи загальної середньої освіти "Нова українська школа" для забезпечення якісної, сучасної та доступної середньої освіти. У сфері охорони здоров'я фінансові ресурси буде зосереджено на пріоритетних потребах охорони здоров'я, а саме: профілактика, первинна медична допомога та амбулаторне лікування, які є найбільш економічно ефективними; підвищення якості надання медичної допомоги пацієнтам у невідкладних станах; підвищення доступності основних лікарських засобів для попередження ускладнення захворювань; надання медичних послуг для реагування на епідемії, зокрема епідемії коронавірусної хвороби

COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2 тощо.

Висновки. Забезпечення добробуту населення не можливе без участі держави та належного обсягу фінансових ресурсів. Основним джерелом фінансових ресурсів залишаються податкові надходження, тому, на наш погляд, удосконалення системи оподаткування є першочерговим завданням для уряду на найближчі роки. Під час реформування системи оподаткування варто звернути увагу на спрощення процесу адміністрування податків, враховуючи досвід іноземних країн та сучасні вимоги до цифровізації процесів, що відбуваються у фінансовій системі. Другим, не менш важливим фактором, залишається подальший розвиток процесів забезпечення прозорості державних фінансів та підвищення доступу громадськості до даної інформації. Це, безумовно, сприятиме зростанню рівня довіри населення до публічних фінансів та, у майбутньому, забезпечить зниження рівня тіньової економіки України.

Список літератури:

1. Ворошилова, А., Швайко, М.. Публічні фінанси та їх роль у забезпеченні суспільного добробуту. *Збірник наукових праць ЛОГОС*, (2020) с. 87-89. URL: <https://doi.org/10.36074/09.10.2020.v1.25> (дата звернення 20.11.2021)
2. Фролов С., Григораш О., Орлов В., Фатхі Ш. Аналіз функціонування публічних фінансів як головної ланки фінансової системи України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. № 4(24) (2020). URL: <http://pneu.stu.cn.ua/article/view/228172> (дата звернення 20.11.2021)
3. Пирожкова Ю. В. Публічні фінанси: пошук оптимальної моделі правового регулювання в умовах подолання пандемії COVID-19. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки* № 1. 2020. С. 166-172. URL: <https://doi.org/10.26661/2616-9444-2020-1-26> (дата звернення 20.11.2021)
4. Нечипоренко А. В. Публічні фінанси України в сучасних умовах. *Формування новітньої парадигми управління публічними та приватними фінансами в Україні* : зб. матер. І Всеукраїнської наук.-практ. конф., 10 грудня 2020 р., Херсон / Мінво освіти і науки України, Херсонський нац. технічний ун-т. – Херсон : ХНТУ, 2020. – С.63–65.
5. Нечай А. А. Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних видатків: монографія. Чернівці: Рута, 2004. 264 с.
6. Мельничук С.М. Правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна: загальнотеоретична характеристика. Монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2018. 436с.
7. Ніколенко В. «Левіафан», або нарис учення про державу Т. Гоббса.. ГРАНІ. СОЦІОЛОГІЯ Том 23 № 8 2020. С. 26-36. URL: DOI: 10.15421/172072. (дата звернення 20.11.2021)
8. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки. Розпорядження Кабінету міністрів України від 8 лютого 2017 р. № 142-р Київ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-p#Text> (дата звернення 20.11.2021)
9. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування. Закон України 2646-VIII від 06.12.2018 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2646-19#Text> (дата звернення 20.11.2021)
10. Інформаційно-аналітична система "Прозорий бюджет". URL: <https://edata.gov.ua> (дата звернення 20.11.2021)
11. Україна піднялася на 26 місце в міжнародному рейтингу бюджетної прозорості. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/rejting-byudzhethnoji-prozorosti-ukrajina-pidnyalasja-na-26-misce-novini-ukrajina-10980155.html> (дата звернення 20.11.2021)
12. Ірина Піонтківська. Податки у світі: навіщо нам потрібні податки та як створити ефективну систему оподаткування? URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100016559-podatki-u-sviti-navischo-nam-potribni-podatki-ta-yak-stvoriti-efektivnu-sistemu-opodatkuvannya> (дата звернення 20.11.2021)
13. Коментар експертів PwC в Україні щодо результатів спільного зі Світовим банком проекту Paying Taxes. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/press-room/2019/paying-taxes-2020.html> (дата звернення 20.11.2021)

14. PWC - ПРО ПОЗИЦІЮ УКРАЇНИ В РЕЙТИНГУ "PAYING TAXES 2020". URL: <https://finbalance.com.ua/news/pwc---pro-pozitsiyu-ukrani-v-reytingu-paying-taxes-2020>. (дата звернення 20.11.2021)

15. Бюджетна декларація на 2022 – 2024 роки. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/Бюджетна%20декларація%20на%202022-2024%20роки.pdf> (дата звернення 20.11.2021)

References:

1. Voroshylova, A., Shvaiko, M. (2020), «Public finances and their role in ensuring public welfare», *Zbirnyk naukovykh prats ΛOHOΣ*, [Online], pp. 87-89, available at: <https://doi.org/10.36074/09.10.2020.v1.25> (Accessed 20.08.2021)
2. Frolov S., Hryhorash O., Orlov V., Fatkhi Sh. (2020), «Analysis of the functioning of public finance as the main link of the financial system of Ukraine», *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, [Online], Vol. 4(24). available at: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/228172> (Accessed 20.08.2021)
3. Pyrozhkova Yu. V. (2020), «Public finance: finding the optimal model of legal regulation in the context of overcoming the COVID-19 pandemic». *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Yurydychni nauky* [Online], Vol. 1., pp. 166-172. available at: <https://doi.org/10.26661/2616-9444-2020-1-26>. (Accessed 20.08.2021)
4. Nechyporenko A. V. (2020), «Public finances of Ukraine in modern conditions». *Formuvannia novitnoi paradyhmy upravlinnia publichnymy ta pryvatnymy finansamy v Ukraini : zb. mater. I Vseukrainskoi nauk.-prakt. konf., 10 hrudnia 2020 r., Kherson / Min-vn osvity i nauky Ukrainy, Khersonskiy nats. tekhnichnyi un-t. – Kherson: KhNTU, . – pp. 63–65.*
5. Nechai A. A. (2004), «Problems of legal regulation of public finances and public expenditures: a monograph». *Chernivtsi: Ruta*, 264 p.
6. Melnychuk S.M. (2018), «Legal forms of realization of functions of the modern state Ukraine: the general theoretical characteristic. Monograph». *Ivano-Frankivsk: Publisher Kushnir GM.*, 436 p.
7. Nikolenko V. (2020), «Leviathan», or an essay on the doctrine of the state of T. Hobbes» *HRANI. SOTSIOLOHIIA* [Online] T. 23 Vol. 8. pp. 26-36. available at: DOI: 10.15421/172072. (Accessed 20.08.2021)
8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), «On approval of the Strategy for reforming the public financial management system for 2017-2020», available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-p#Text> (Accessed 20.11.2021)
9. Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. (2021), «On amendments to the Budget Code of Ukraine regarding the introduction of medium-term budget planning», available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2646-19#Text> (Accessed 20.08.2021)
10. Information and analytical system «Transparent Budget», available at: <https://edata.gov.ua> (Accessed 20.08.2021)
11. «Ukraine has risen to 26th place in the international budget transparency ranking». available at: <https://www.unian.ua/economics/finance/rejting-byudzhetnoi-prozorosti-ukrajina-pidnyalasya-na-26-misce-novini-ukrajina-10980155.html> (Accessed 20.08.2021)
12. Piontkivska I., (2020), «Taxes in the world: why do we need taxes and how to create an effective tax system?», available at: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100016559-podatki-u-sviti-navischo-nam-potribni-podatki-ta-yak-stvoriti-efektivnu-sistemu-opodatkuvannya> (Accessed 20.11.2021)
13. «Comment of PwC experts in Ukraine on the results of the joint Paying Taxes project with the World Bank.», available at: <https://www.pwc.com/ua/uk/press-room/2019/paying-taxes-2020.html> (Accessed 20.08.2021)
14. «PWC - about ukrainian position in "Paying taxes 2020" rating», available at: <https://finbalance.com.ua/news/pwc---pro-pozitsiyu-ukrani-v-reytingu-paying-taxes-2020> (Accessed 20.08.2021)
15. Official website of the Ministry of Finance of Ukraine (2021), «Budget declaration for 2022 – 2024», available at: <https://mof.gov.ua/storage/files/Бюджетна%20декларація%20на%202022-2024%20роки.pdf> (Accessed 20.08.2021)